

**GANDBOLCHILARNING HUJUM VA HIMOYADAGI TAKTIK
HARAKATLARINI MASHG‘ULOTLARDA MUSOBAQA USULI ORQALI
RIVOJLANTIRISH**

**Muradova Mashxura Yunusjonovna,
Ababakirov Otabek Abdumutalibovich**

Namangan davlat universiteti

E-mail: murodovamashxura125@gmail.com

Annotatsiya: Gandbolchilarni tayyorlash tizimini takomillashtirish, ularning natijalarini yaxshilash, hujum va himoya taktikasini rivojlantirishda “Jismoniy tarbiya va sportning xususiy metodlari” tarkibiga kiruvchi “Musobaqa usuli” dan foydalanish eng qulay vosita bo‘lib xizmat qilishini quydagi ma’lumotlarda bayon etiladi.

Kalit so‘zlar: Jismoniy tarbiya va sportning xususiy metodlari, musobaqa usuli, gandbolchilarning himoya taktikalari, gandbolchilarning hujum taktikasi.

**DEVELOPING ATTACK AND DEFENSIVE TACTICAL ACTIVITIES OF
HANDBALL PLAYERS THROUGH COMPETITION IN TRAINING**

Annotation: The following information states that the use of the "Competition Method", which is part of the "Special Methods of Physical Education and Sports", is the most convenient tool for improving the system of training handball players, improving their results, developing offensive and defensive tactics.

Key words: Special methods of physical culture and sports, competition style, handball players 'defensive tactics, handball players' offensive tactics

Ishning dolzarbligi. Hozirda barcha sport turlarida hujum va himoya taktik tayyorgarligi alohida ahamiyat ega hisoblanadi. Bunga sabab mashg‘ulotlarda

o‘yinning texnik usullari va uni o‘zlashtirish, jismoniy sifatlarning rivojlanish darajasi yuqori bo‘lishiga qaramasdan sportda yaxshi natija ko‘rsatish uchun sportchilarning taktik tayyorgarlikga ega bo‘lishi tabab qilinadi. Jismoniy tayyorgarlikning o‘rni, ayniqsa, musobaqalar bir necha kun o‘tkazilsa va musobaqa murosasiz davom etadigan bo‘lsa, hamda taktik tayyorgarlik yetarli bo‘lmasa, sportchilar hujum va himoya texnikasini kutilgan darajada bajara olmasligi yaqqol namoyon bo‘ladi. Gandbolchilarni tayyorlash tizimini takomillashtirish ularning natijalarini yaxshilash, hujum va himoya taktikasini rivojlantirishda “Jismoniy tarbiya va sportning xususiy metodlari” tarkibiga kiruvchi “Musobaqa usuli” dan foydalanish eng qulay vosita bo‘lib, hizmat qilishini quydagi malumotlarda bayon etiladi.

Sport mashg‘ulotlari jarayonida sportchilarni tayyorlashda ko‘pgina o‘rgatish usullaridan foydalaniladi. Albatta har bir usulni o‘ziga xos jihatli mavjud. Bizga tanish bo‘lgan usullardan biri musobaqa usuli hisoblanadi. Ushbu usuldan sport mashg‘ulotlarda ma‘lum bir o‘yin yoki harakat texnikasini o‘rgatishda foydalaniladi. Musobaqa usulining o‘ziga xosligi shundaki u orqali o‘yin texnikasini gandbolchilar maksimal nomoyon etishga erishiladilar. Buning asosiy sababi o‘zaro raqobatlashuv hisoblanadi. Musobaqa usuli asosan mashg‘ulotlarda yangi o‘yin texnikasini o‘zlashtirilgandan so‘ng qo‘llaniladi natijada gandbolchilari shu harakatlarni o‘zaro jamoalar o‘rtasida kichik musobaqa tashkillash orqali yanada mustaxkamlanadi. Bu musobaqa usulining o‘ziga xosligini to‘la yoritishga kamlik qiladi va uning yana bir eng kerakli jihati uni mashg‘ulotlarda faqatgina o‘yin texnikasiga oid harakatlarni tarbiyalashgina bo‘lmay, u orqali gandbolchilar hujum va himoya taktikasi rivojlantirish uchun asosiy usul hisoblanadi.

Ushu usulda mashg‘ulotni tashkillash va o‘tkazishni qanchalik kerkligini va taktik harakatlarni rivojlanishi haqida so‘z yuritayotganda biz aslida o‘yin taktikasi o‘zini nima uni vazifasi haqida qisqacha malumot keltirsak. Taktika ikki ko‘rinishda amalga o‘shirilib, ular a) hujum taktikasi, b) himoya taktikasiga bo‘linadi. Taktika – malum bir texnik harakatlar to‘plamini mahorat bilan qo‘llashni oldinda va musobaqa

jarayonida murabbiy hamda jammo tomonidan rejalashtirish tushiniladi. Obrazli qilib aytganda, taktika bu – generallar o‘yinidir.

Chunki, mashg‘ulot va musobaqa jarayonida sportchilarning o‘yin faoliyati murabbiy tomonidan boshqariladi, barcha kerakli qarorlar qabul qilinadi. Ushbu usul yordamida mashg‘ulot tashkil etilsa, uning tub negizida o‘zaro musobaqalashuv o‘rin oladi va bu taktik tayyorgarlikni yo‘lga qo‘yish va rivojlantirish uchun keng yo‘l ochib beradi.

Ishning maqsadi: Gandbolchilarning hujum va himoyadagi taktik harakatlarini rivojlantirishda musobaqa usulidan foydalanish bilan ushbu harakatlarni tez o‘zlashtirishga imkon berishini ilmiy asoslashdir.

Ishning vazifasi: 1. Gandbolchilarni mashg‘ulot jarayonida rejalashtirilgan taktik harakatlarni musobaqalarda qo‘llash hamda kamchiliklarni bartaraf etish.

2. Gandbolchilarni hujum va himoyadagi taktik tayyorgarlik jarayonini optimallashtirishga doir ilmiy-uslubiy adabiyotlarni va musobaqa jarayonini o‘rganish hamda tahlil qilish;

Gandbolchilarning mashg‘ulot jarayonidaga mos bo‘lgan usulni tanlash va unga hujum va himoyadagi taktik harakatlarni joylashtirish, bu jarayonga biz gandbolchilar tomonidan o‘yinda qo‘llanilishi kerak bo‘lgan hujum yoki himoya taktikalarni qay darjada o‘zlashtirilganligini bevosita nazortaga olish imkoni tug‘iladi hamda ulardan qay biri yuqori darajada bajarilyotgani yoki qaysidir taktik harakatni bajarishda gandbolchilar muammoga uchrayotganligini ham aniqlab olamiz. Odatda o‘yin usuli yordamida shug‘ullanuvchilarni faoliyatga ijodiy yondoshuvni shakllantiriladi ammo, musobaqa usuli esa sportchilarni texnik va taktik harakatlarni maksimal darajada namoyon qilishga majbur qilib qo‘yadi. Bunga asosiy sabab bu har bir mashg‘ulotda musobaqalashuv, o‘zaro raqobat va g‘oliblikka intilish borligi hisoblanadi. Gandbolchilar taktik tayyorgarlini rivojlantirishda muhim sanalgan hujum va himoya taktik usullarini quyida jadvalda keltirilgan.

Gandbol mashg‘ulotlarini musobaqa usuli asosida tashkillashtirishda tavsiya etiladiga hujum va himoya taktikalari.

Gandbolchilarnig himoya taktikalari		
/r	Taktika nomi	Uning tavsifi
	6:0 taktikasi	Bu taktika eng ko‘p qo‘laniladigan taktika hisoblanib barcha o‘yinchilar bir chiziqda joylashib himoya qilish vazifasini bajaradi.
	5:1 taktikasi	Bu taktikada bir o‘yinchi raqib jamoadagi eng mahoratli o‘yinchini himoyalash bilan qolgan taktik usulardan farq qiladi.
	4:2 taktikasi	Ushbu taktik joylashuv orqali hujum qilayotgan jamoani taktik o‘ylangan rejasini amalga oshmasligini ta‘minlash va himoyani mustaxkamlashga xizmat qiladi .
Gandbolchilarning hujum taktikasi		
/r	Taktika nomi	Uning tavsifi
1	4:2 taktikasi	Mazkur taktik usul hujum paytida himoyani yorib o‘tishga yordam beradi, bunda ikki hujumchi himoyachilar orasiga kirib borib jamoadoshlari hujumini samarali hal etishga qaratilgan taktik usul hisoblanadi .
	3:3 taktikasi	Ushbu taktik usulda asosan uch hujumchi hujum qiladi va hujumni samarali yakunlaydi qolgan uch o‘yinchi esa himoya taktikasini buzish uchun xizmat qiladi.

	<p>5:1 taktikasi</p>	<p>5:1 taktikasi eng ko‘p qo‘laniladigan usul hisoblanib,uning o‘ziga hosligi butun jamoa bo‘lib hujum qiladi va samarali yakunlashga yordam beradi.</p>
--	-----------------------------	---

Xulosa: Gandbol mashg‘ulotlarida sportchilarning jismoniy tayyorgarligi darajasi shakllangandan so‘ng, gandbolchilarning mashg‘ulot jarayonlarini musobaqa usuli orqali tashkil etilishi sezilarli darajada ta’sir ko‘rsatishini hisobga olgan holda nazariy jihatdan musobaqa oldi tayyorgarlik davrida gandbolchilarning hujum va himoyadagi taktik tayyorgarligini amalga oshirishda yuqorida tavsiya etilgan ro‘yxatdagi taktik usullarni musobqa usulidagi mashg‘ulotlarda bajarilishi taktik harakatlarni o‘zlashtirish, mustaxkamlash va takomillashtirish jarayonlari tez va samarali hal etiladi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. SH.Pavlov,F.Abduraximov,J.Akbarov. Gandbol nazaryasi va uslubiyoti O‘zDJTI nashiryot-madbuot bo‘limi, 2005 –yil. 190.b.
2. A. Abdullayev. Jismoniy madaniyat nazariyasi va metodikasi, Farg‘ona -2016 372, b.
3. R.S.Salomov. Jismoniy tarbiya nazaryasi va uslubiyati, Toshkent-2014, 296 b.